

Koekamp (foto Jacob Bijl)

DE NOTA STADSBOMEN

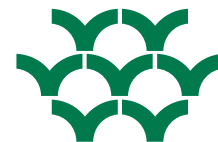
Meer visie gevraagd op de klimaatcrisis, een adequater budget en regelmatig overleg met burgers

Bomen zijn een onlosmakelijk deel van ons stadsbeeld. Het is plezierig om te wandelen over lange lindelanen, zoals het Lange Voorhout, of te zitten bij de Postzegelboom, een paardenkastanje in de Paleisstraat. In februari 2021 bracht de gemeente Den Haag een uitvoerige en fraaie Nota Stadsbomen uit, met als ondertitel Leefkwaliteit voor de stad. De nota, met twee bijlagen, is de leidraad voor de manier waarop de gemeente de komende tien jaren met bomen, de groene longen van onze stad, denkt om te gaan.

De nota bevat duidelijke informatie, overwegingen, beleidsvoornemens en prachtige foto's. In het voorwoord stelt

wethouder Bredemeyer: "In de dichtstbevolkte stad van Nederland zijn bomen van onschatbare waarde! Bomen leveren een grote bijdrage aan de leefbaarheid van de stad. We zijn gelukkiger in een groene omgeving dan in een versteende omgeving. In een stad met veel bomen is het een stuk mooier wonen!"

Den Haag telt ongeveer 700.000 bomen, ruim één per inwoner. Circa 120.000 daarvan noemen we stadsbomen. Zij zijn alle herkenbaar en staan in straten, langs lanen, in gazons en bermes. Ook vrijstaande bomen in plantsoenen en parken vallen eronder. Zij zijn allemaal geregistreerd en

worden apart beheerd. Daarnaast zijn er ongeveer 580.000 andere bomen in Den Haag, in particuliere tuinen en bossen, op landgoederen en terreinen van woningbouwcorporaties en bedrijven, maar ook in een bos of park van de rijksoverheid. De gemeente heeft zelf ook nog tal van bomen in groepjes in plantsoenen, parken, duin- en bosgebied. Zes boomgeslachten vormen 50% van de stadsbomen; linde, iep - elk 12%, esdoorn, kers en eik, - elk 7%, bij de overige 50% gaat het om meer dan honderd andere soorten/variëteiten. Uit ecologisch oogpunt verdienen inheemse boomsoorten de voorkeur, omdat insecten en vogels hier goed op aangepast zijn. Voorbeeld: de Europese zomereik heeft de voorkeur boven een Amerikaanse moeraseik.

Leefkwaliteit in de stad en ecosysteemdiensten

Voor de toekomst is het belangrijk om het stadsbomennetwerk in goede staat te houden, met aandacht voor diversiteit, ecologie en microklimaat. De bijdrage van een boom aan de leefkwaliteit hangt af van de omvang van de kroon. Dit is te meten met het kroonoppervlak en hangt af van een goede groeiplaats. Een gezonde iep of linde van 80 jaar met een grote volle kroon levert meer CO₂-opvang, schaduw, biodiversiteit en wateropvang dan tien jonge boompjes samen. Den Haag streeft ernaar dat het totale kroonoppervlak met 5% groeit in de komende tien jaren.

De diensten die bomen ons leveren worden tegenwoordig ecosysteemdiensten genoemd. Denk aan die CO₂-binding en schaduw, maar ook ontspanning en rust. Bomen temperen wind, geluid en hitte. Wij vinden een stad met bomen mooier, voelen ons er prettiger en minder gestrest, wij wonen en werken er met meer plezier. Woningen in een groene straat zijn meer waard dan in een versteende straat en in een groen winkelgebied verblijven we langer. Bomen vangen ook fijnstof op en leveren hout, noten of fruit. Interessant is een Utrechts onderzoek waarbij drie ecosysteemdiensten, namelijk luchtzuivering, CO₂-opslag en wateropvang zijn gemeten. Voor alleen al deze drie diensten leveren de 150.000 stadsbomen jaarlijks 1,5 miljoen euro op. Bij berekening van alle ecosysteemdiensten zou dit bedrag naar verwachting tienmaal hoger zijn.

Stadsbomen worden minder oud dan bomen in bos of veld: denk aan de invloed van verkeer, uitlaatgassen, ruimtegebrek, bestrating, leidingen; 60% van de bomen staat in of dichtbij verharding. Gemiddeld worden stadsbomen in Den Haag zo'n 50 jaar oud, een kort leven als je bedenkt dat veel soorten honderden jaren oud kunnen worden. Van de huidige

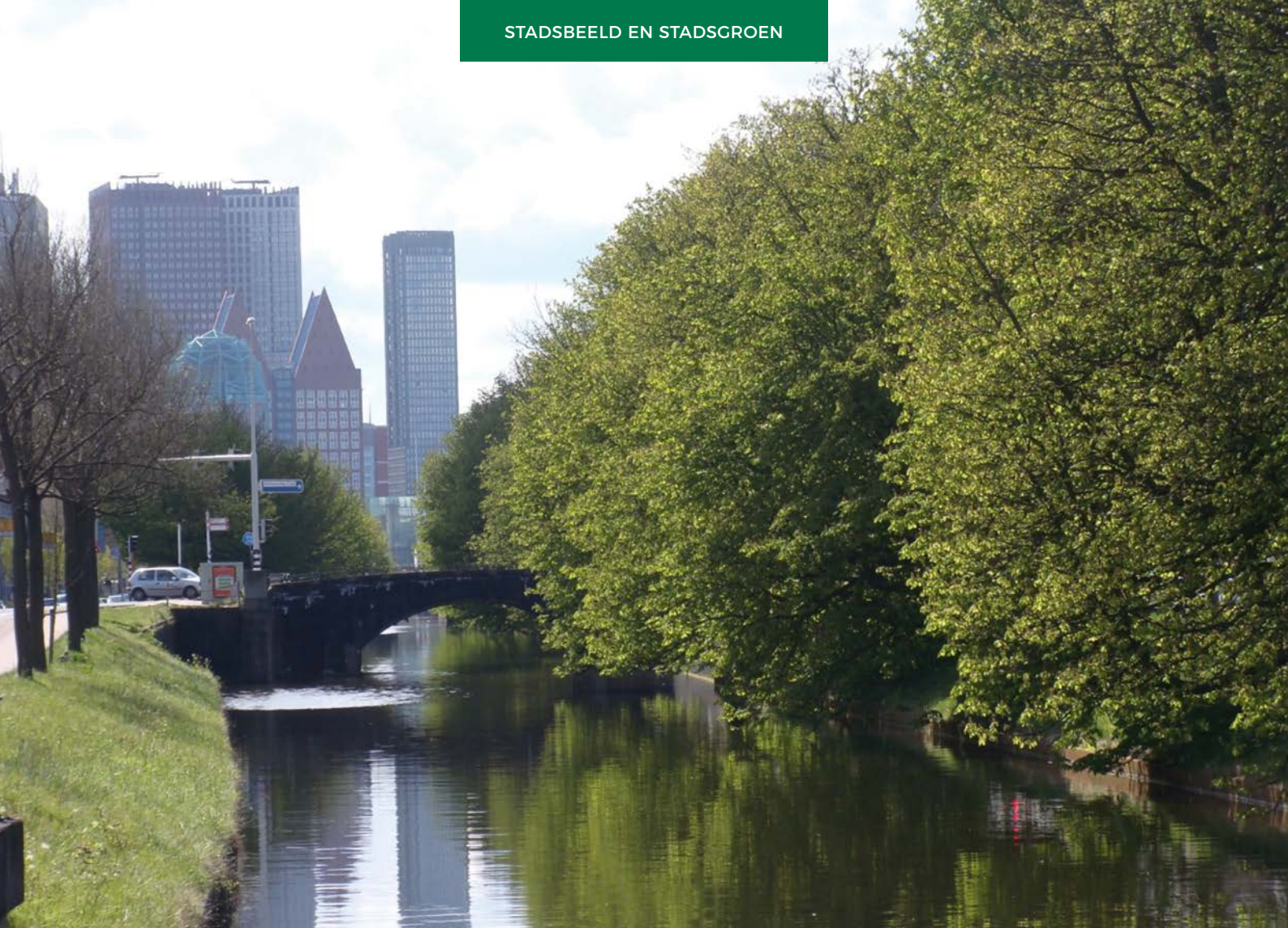
stadsbomen is 27% jong, 29% halfwas en 44% (jong)volwassen. Volgens de nota is het streven te voorkomen dat pieken ontstaan bij vervanging wegens ziekte, sterfte of veiligheidsrisico's. Een dergelijke piek deed zich vijf jaar geleden voor toen in heel Den Haag meer dan 2000 grote 60- tot 70-jarige populieren in korte tijd werden gekapt vanwege takuitval, wat al tot enige schade had geleid. Het leidde tot een kaalslag in de stad die door velen als schokkend werd ervaren. In de nota staat gelukkig dat kap zoveel mogelijk dient te worden voorkomen.

De Dienst Stadsbeheer vervangt per jaar tussen de 1100 en 1400 stadsbomen. Eerst wordt naar alternatieven gekeken om een boom te behouden of te verplanten. Lukt dat niet en moet de boom worden geveld, dan volgt een herplantplicht. Wanneer herplant niet mogelijk is, volgt financiële compensatie door storting in het bomenfonds, een speciaal fonds om te planten bomen te kunnen bekostigen. Helaas bleek uit een recente raadscommissievergadering dat het bomenfonds slecht is beheerd en dat niet voor elke gekapte boom geld in het fonds is gestort. Naast vervanging is het streven om in de komende 3 tot 4 jaar 1500 extra stadsbomen te planten.

Groene middenbermen, hoofdboomstructuur en groeiplaatsen

Bij de ontwikkeling van Den Haag zijn hoofd- en ontsluitingswegen voorzien van een groene middenberm. Al onder Karel V is hiermee gestart, zie het Lange Voorhout. De afgelopen jaren heeft de gemeente nieuwe groene middenbermen aangelegd en gaat daarmee door. Ook wil zij langs meer hoofdwegen, van de Archipelbuurt tot Leidschenveen, een hoofdboomstructuur ontwikkelen. Hiermee wordt bedoeld het opwaarderen van bestaande groenzones met aanplant van nieuwe bomen of door het maken van een nieuwe boomrijke groenzone. Bij deze aanplant gaat de gemeente uit van een waaier van soorten en variëteiten, omdat het fraai is maar ook omdat door spreiding het effect van boomziektes als iepziekte of kastanjabloedingsziekte minder catastrofaal worden.

Uitgebreid wordt in de nota ingegaan op het belang van een goede, ruime groeiplaats. Op sommige plekken kunnen geen bomen worden geplant: te zoute zeewind dicht bij de kust, te weinig ruimte in smalle straten of teveel kabels en leidingen in de ondergrond. Bekend is dat een boom onder de grond voor de wortels veel ruimte nodig heeft. Rondom de boom wordt het echter onder- en bovengronds steeds drukker. Naast elektriciteitskabels en leidingen, komen er afvalcontainers bij en worden warmtenetten en glasvezelkabels gelegd.

Raamweg/Koninginnegracht (foto Jacob Bijl)

Hoogbouw genereert meer wind en verandert de lichtinval. Ook hitte, droogte en extreme neerslag hebben grote invloed. Den Haag heeft dat allemaal op klimaatstresskaarten vastgelegd. Kortom, een goede groeiplaats vinden blijkt niet makkelijk. Toch streeft de gemeente ernaar 650 nieuwe groeiplaatsen in te richten, met als het even kan ook bomen in wijken met boomloze straten en weinig ander groen.

Conclusie

De Nota Stadsbomen biedt veel informatie en bevat prachtige illustraties. Terecht is er veel aandacht voor belangrijke waarden als kroonoppervlak en ecosysteemdiensten. Het laatste komt afstandelijk over, maar kennelijk moet het nut van bomen met een eigen bestaansrecht ook in batig saldo worden uitgedrukt. Het is goed dat de gemeente overweegt om bewoners meer te betrekken bij de aanplant van bomen en de monitoring, en meer te communiceren: 'blad voor de stad'.

Echter, er zijn ook nogal veel vragen. Waarom wordt er in de nota weinig aandacht besteed aan de klimaatcrisis? Haagse natuurbeschermers hebben gepleit voor 30.000 bomen extra

tot 2030 om bij te dragen aan de CO₂-reductie, maar dat is niet overgenomen. 1500 bomen erbij is erg weinig. De nota gaat ook niet erg diep in op de grote projecten in de stad, zoals CID, Binckhorst, Zuidwest, en op de aanpassing van bestaande tramtracés. Bij al deze projecten staan bomen onder druk. Bij nieuwbouw zou er nog meer op het behoud van bomen kunnen worden ingezet. Ook is er geen aandacht voor ontstening van betegelde tuinen door particulieren. Dan de begroting. Tot 2023 blijkt voor het boombeheer slechts 78% van het benodigde budget beschikbaar. Weliswaar komt er wat extra geld uit een meerjarenpotje, maar dat voegt slechts vijf procent toe.

De Vrienden van Den Haag bepleiten in het bomenbeleid van de gemeente meer visie op de klimaatcrisis, een adequater budget en een regelmatig overleg met verenigingen als de onze. Verder zou van het budget van elk bouwproject 10% aan groen en bomen moeten worden besteed.

Jan Nicolai

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen

stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl